

רשימות

בפרשת השבוע

ויקרא

פרק א' פסוק א'

ויקרא אל משה

במדרש רבי תנחומא מובא דרשה על מילים אלו וזה לשונו: זה שאמר הכתוב [משלי כט כג] "גאות אדם תשפילנו, ושפל רוח יתמוך כבוד", כל מי שרודף אחר שררה, שררה בורחת ממנו, וכל מי שבורח משררה, שררה רודפת אחריו... ומשה ברח מן השררה, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא [שמות ג י] "ועתה לך ואשלחך אל פרעה", [שמות ד יג] "ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח", אמר רבי לוי, שבעה ימים היה הקדוש ברוך הוא מפתה למשה בסנה לשלחו, והוא משיבו, שלח נא ביד תשלח, שנאמר [שמות ד י] "ויאמר משה אל ה' בי אדני, לא איש דברים אנכי גם מתמול וגו'", אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך שסופך לילך, כיון שהלך ואמר [שמות ט א] "כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדוני", אמר אותו רשע [שמות ה ב] "מי ה'", התחיל משה אומר, אני כבר עשיתי שליחותי, הלך וישב לו, [היה עניו מאוד שאפילו לעמוד לא רצה שהיה גבוה מכולם, ולכן בא הלשון ישב], אמר ליה הקדוש ברוך הוא, ישבת לך? [שמות ו יא] "בא דבר אל פרעה מלך מצרים", וכן על כל דבור ודבור [שמות ז טו] "לך אל פרעה", [שמות ח טז] "השכם בבקר והתיצב לפני פרעה", ללמדך שהיה בורח מן השררה, לסוף הוציאם ממצרים, וקרע להם את הים, והביאם אל המדבר, והוריד להם את המן, והעלה להם את הבאר, והגיד להם את השלו, ועשה את המשכן, ואמר, מכאן ואילך מה יש לי לעשות, עמד וישב לו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, יש לי מלאכה גדולה מכל מה שעשית, יש לך ללמד לישראל טומאה וטהרה, להזהירן היאך יהיו מקריבין בני קרבן לפני, שנאמר "ויקרא אל משה דבר אל בני ישראל, אדם כי יקריב מכם קרבן", משה ברח מן השררה ורדפה אחריו, לקיים מה שנאמר [משלי כט כג] "גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד", זה משה, שנאמר בו [תהלים ח ו] "ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרנהו".

יש לדייק ממדרש זה, שגם אחרי שמשה רבינו היה כבר למלך כמו שנאמר "ויהי בישראל מלך" [כ"כ בחזקוני, עוד מצינו כעין זה בפרשת מטות שבני גד ובני ראובן דברו אל משה רבינו כדברם אל מלך שאמרו כמה פעמים את הלשון "עבדיך" עיי"ש], גם אז רצה לחזור למקומו ולברוח מהכבוד, ואמר עשיתי מה שנאמר לי, ולכן "עמד וישב לו", ולא חשב שהוא צריך להמשיך ולהנהיג ובודאי היו הרבה דברים שהיו צריכים לו בהנהגת העם, וזאת משום שהוא עניו מכל אדם, אך אצל כל אדם ברגע שניתנה לו הגדולה אינו יורד משם, ורואים זאת משאול המלך [מובא במדרש שהבאנו עיין שם] שרק בתחילה ברח מן השררה והיה נחבא אל הכלים ואמר להם איני ראוי למלוכה, אך לאחר שנבחר למלך לא אמר כן יותר, וזאת מכיון שברח מהשררה והיא כבר השיגה אותו.

כל ענין זה צריך ביאור אם הוא עניו מכל אדם ולא מדבר אליו שררה, מהו שכר זה שיבא אליו [שכר משמע במדרש], הרי הוא ברח מזה כי אינו מעונין בזה, ואולי אפילו זה עונש בשבילו.

י"ל שהמציאות היא וכך הוא טבע האדם שכבוד הוא דבר חיובי המביא הנאה לאדם הרגיל, אלא שמשה רבינו בגלל שהיה עניו מכל האדם ברח מהכבוד כי חשב שלא מגיע לו כבוד גדול זה, או שבורח מהכבוד כי פחד שיביא אותו לידי גאווה או עבירה וכמו שמצינו [דברים יז כ] "לבלתי רום לבבו מאחיו", ואז יבוא לידי עבירה.

אך אם הכבוד בא אליו ורודף אחריו והשררה היא בשביל עניו רוחני שכך העם יעריץ אותו ויבואו לשמוע את דברי תורתו, כמו בפרשתינו שמשה רבינו ילמד את ישראל הלכות טומאה וטהרה, וקרבות, הרי זה שכר כשר, ואפילו שהוא עניו ומעצמו לא היה מבקש זאת, אך בודאי אם ה' קורא לו ועל ידי הכבוד יוכל ללמד הדינים לישראל, וגם לעזור לבני ישראל במדבר אפילו שבדרך אגב הביא לו כבוד, על זה נאמר שהשררה רודפת אחריו, שהוא דבר גדול.

פרק א' פסוק א'

מאהל מועד

רש"י: מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל, יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר את הקול, מהו הקול, הוא הקול המפורש בתהלים "קול ה' בכח קול ה' בהדר קול ה' שובר ארזים", אם כן למה נאמר "מאהל מועד", מלמד שהיה הקול נפסק.

יש ללמוד מכאן שבשביל לשמוע דברי תורה, בשביל לשמוע את קול ה', צריך להכנס ולהיות בתוך בית המדרש, בתוך מקדש מעט, ואז הוא שומע את קול ה' בחזקה, אבל מי שנמצא מחוץ לבית המדרש אפילו שהוא קרוב מאוד, לא יוכל לשמוע את דבר ה', אפילו שבתוך הבית מדרש הוא חזק מאוד. [אהל מועד נקרא כן בתחילה כיון שהוא מקום של בית ועד למבקשי תורה (שמות לג ז, רש"י ד"ה וקרא לו), מקום קבלת התורה מה', וכך היה כבר באהל מועד הראשון שמשה רבינו נטה את אוהלו מחוץ למחנה לאחר חטא העגל שהיה ימים רבים לפני הקמת המשכן (שמות לא יח רש"י ד"ה ויתן אל) וקרא לו אהל מועד, ולאחר שהוקם המשכן עבר ה"אהל מועד" למשכן, ונקרא (שמות לט לב) "משכן אהל מועד" כי שם דיבר ה' אל משה. (וכבר בציווי מלאכת המשכן נקרא המשכן אהל מועד כמש"כ בריש פרשת ואתה תצוה "באהל מועד מחוץ לפרכת" ע"ש סופו), ולפי האבן עזרא נקרא "מועד" כי שם נועד לו ה' עד שנעשה המשכן, וכן בספורנו].

פרק א' פסוק ב'

אדם כי יקריב

רש"י: למה נאמר, אלא ללמד מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל.

כמו כן לקמן בהמשך הפרשה הקפידה התורה [שלא רק המקריב שלא יקריב מהגזל, אלא] שגם הקרבן הנקרב יהיה נקי מאכילת גזל, שנאמר שם [בפסוק ט"ז], בנצתה, אומר רש"י... ובעוף שנזון מן הגזל נאמר והשליך את המעינים, שאכל מן הגזל.

בפשטות י"ל כי הגזל מקטרג בראש, ואין קטיגור נעשה סנגור.

עוד הסבר י"ל כי נאמר בקרבן "כי יקריב מכם", הקרבן צריך לבוא מכם, משלכם, שהוא תורם את כל כולו כדי שיתכפר לו, וכדי שיהיה הקרבן על שמו, צריך שהקרבן יהיה שלו, ולא יהיה בו חשש גזל.

עוד י"ל שמובא בראשונים, שהענין של קרבן הוא שהמקריב צריך לחשוב שבאמת הוא היה צריך להיות במקום הקרבן, והקרבן בא במקומו, וזאת יחשוב רק אם הקרבן קשור אליו שהוא ממון שלו, והוא חס על ממונו וקשור אליו, אך אם הקרבן אינו שלו, והוא גזול בידו, לא ירגיש זאת.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com